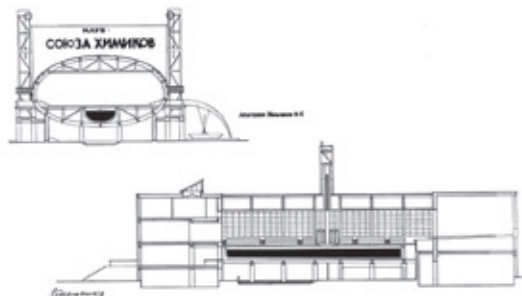

Klub tovarne Svoboda
arhitekt Konstantin Melnikov
Vjatskaja ulica 41a, Moskva

Stavba ob vhodu v park ima izrazito horizontalno in simetrično urejeno kompozicijo. Arhitektova domišljija, ki jo je navdihovala bližnja tovarna parfumov A. Rallet & Co., pa se je soočila s tehničnimi omejitvami. Originalni načrt je predvidel med stolpe stisnjeno zasnovano, sestavljeno iz sploščene cevi eliptičnega preseka. V spodnjem delu stavbe je bil načrtovan plavalni bazen, v zgornjem pa spremenljiv avditorij z odrom in garderobami na enem ter projekcijsko kabino na drugem koncu. Dvorano naj bi predelila dvizna stena. Ker je na območju primanjkovalo tekoče vode, žal, ideja o bazenu ni bila uresničljiva. Tehnično neizvedljiva sta bila tudi eliptični okvir in dvigalo za dvizno steno. Zaradi pomanjkanja jekla so prvotni ploski valj nadomestili z običajnim pravokotnim blokom iz opeke, v krivuljo oblikovane zunanje klančine pa so zamenjali z ravnimi stopnicami. Vzdolžni volumen stavbe členijo različni plastični elementi, ki so kompozicijo popestrili s pomočjo barvne sheme bela – rdeča – siva – črna. Kljub prenovam se zunanost kluba ni veliko spremenila.

prerezi, prvotna zasnova

Septembra 2014 so študenti Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani pod vodstvom prof. Janeza Koželja v sklopu seminarja ARHITEKTURA MESTA pripravili strokovno ekskurzijo v Moskvo, katere program je bil ogled primerov konstruktivistične arhitekture. V seminarju so se ruskega konstruktivizma lotili teoretsko in praktično, z lastnim preizkušanjem osnovnih načel konstruktivistične teorije. Tako ima tudi razstava Konstruktivistična arhitektura, ki jo predstavljamo v Dessi, dva tematska sklopa. Prvi so brošure in makete s študijskih delavnic seminarja, posvečene delu vodilnih predstavnikov konstruktivističnega gibanja, drugi pa fotografije ohranjenih del ruskih konstruktivistov, ki so jih na ekskurziji posneli študenti, in vodič po znamenitostih sovjetske arhitekture 30-ih let v Moskvi, ki so ga za ekskurzijo prav tako pripravili študenti pod vodstvom mentorjev.

Razstavo sofinancirajo:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Mestna občina
Ljubljana

3

•

i

r

•

Postavitev razstave in oblikovanje zloženke: Janez Koželj, Anna Kravcova

galerija
DESSA

KONSTRUKTIVISTIČNA ARHITEKTURA

RAZSTAVA PROJEKTOV IN FOTOGRAFIJ
SEMINARJA ARHITEKTURA MESTA

marec – april 2015

Konstruktivizem – funkcionalizem – dekonstruktivizem – minimalizem

Rusko umetniško gibanje konstruktivizem je leta 1913 ustanovil Vladimir Tatlin. Predhodnik konstruktivizma je bil suprematizem Kazimirja Maljeviča. Suprematizem in konstruktivizem sta bila sloga neobjektivne likovne umetnosti, ki ne referira na nobene fizične objekte v realnosti. V nasprotju z organskimi lastnostmi naravnega sveta sta bila oba sloga skoraj matematično natančna. Kvadrati, pravokotniki, krogi in trikotniki so bile prevladujoče geometrijske oblike, ki so jih sestavljali v skrbno urejena umetniška dela v različnih tehnikah in materialih, vse od risbe do skulptur in arhitekturnih objektov. Po letu 1916 so abstraktne kompozicije zamenjale prostorske skulpture, ki so se vedno bolj odmikale od abstrakcije k estetiki strojev in inženirskih gradenj, skladno s usmeritvijo tedanje družbe k industrializaciji in tehnološkemu napredku. Konstruktivizem je pokazal, da likovni elementi, kot so črta, barva, oblika in tekstura, posedujejo lastno izrazno kakovost, ki ne potrebuje nobenega ujemanja z opazovano stvarnostjo. Konstruktivistično oblikovanje temelji na asimetrični, dinamično uravnoteženi kompoziciji skladanja sestavljenih prostorskih oblik z uvajanjem kinetičnega elementa. Oblike dinamičnih kompozicij umetniških avantgard z začetka 20. stoletja, DeStijl na Nizozemskem in konstruktivizem v Rusiji, so našle številne izpeljave v moderni arhitekturi.

Zamisli vodilnih slikarjev, kiparjev in arhitektov tistega časa, kot so bili Piet Mondrian, Theo van Doesburg, Vasilij Kandinsky, Paul Klee, Kazimir Maljevič, Moholy Nadj, Aleksander M. Rodčenko, Lazar M. El Lisickij, Konstantin Melnikov, Aleksander Vesnin, Ivan Leonidov in drugi, so v sodobnih likovnih umetnostih in arhitekturi še vedno žive in navdihujoče. Med njimi je imel največji vpliv na sodobno oblikovanje El Lisickij, ki je zagovarjal enostavnost oblik, skrb za harmonijo nasprotij in ustvarjalno ravnanje s prostorom kot povezovalnim elementom. Prvine konstruktivizma tako najdemo v funkcionalistični, high-tech, dekonstruktivistični in minimalistični arhitekturi, kot tudi v concrete-art, kinetic-art, op-art in minimal-art gibanjih. Konstruiranje dinamičnih kompozicij v dvo ali tridimenzionalni obliki, ki so bistvo konstruktivizma, ostaja še vedno priljubljen likovni pristop mnogih umetnikov in sodobnih arhitektov.

prof. Janez Koželj, FA UL

Jakov Černjihov – Konstruktivizem

Smisel konstruktivizma je v ustvarjanju vtisa neizogibnega usklajevanja posameznega elementa z drugim. Ko obravnavamo funkcionalno soodvisnost med posameznimi objekti, utrjujemo tisti konstruktivni racionalizem, h kateremu težimo. Smisel konstruktivizma se prav tako skriva v ustvarjanju vtisa o usmerjenosti oblik, ki jih posedujejo določeni elementi. V tesnem sestavljanju in spajanju med seboj ločenih elementov se udejanja načelo včlenjenja različnih prostorskih oblik. Kadar se eno telo prežema z drugim, izraža odvisnost enega dela od drugega, da bi v celovitosti njegovega vzajemnega učinkovanja ustvarila končni proizvod. Na ta način se nam razodeva smisel, ki je v tem, da združevanje vrste elementov v skupino izoblikuje določeno celoto. Posamezni element v splošni gmoti je sam po sebi nekaj brezličnega, šele skupina konstruktivno povezanih elementov predstavlja izoblikovano enoto – določeno in povezano enotnost. O smislu konstruktivizma se lahko še bolj prepričamo, kadar se srečujemo s praktičnimi vprašanji, pri katerih se da le po konstruktivni poti rešiti takšno ali drugačno nalogo. Pri ustvarjanju gibljivih strojev, kot so lokomotiva, letalo, ladja in druga vozila, smisel vseh konstruktivno povezanih delov priča še posebej o strogo preračunani kombinaciji vseh sestavnih delov. Čim bolj so takšni stroji premišljeni, toliko bolj so logični.

V konstruktivizmu je torej najbolj zanimiva njegova razumnost, brez katere si ga ne moremo zamisliti. Povezava tako pomembnih in važnih načel, kot sta konstruktivizem in razumnost, govori o pomenu vprašanja, ki ga proučujemo. Konec koncev postane že iz enostavne obravnave konstruktivnih predmetov in objektov jasno, da je konstruktivizem neogiben, da pripada celotnemu času našega življenja in da brez njega ne bi bilo mogoče rešiti večine vprašanj tehnike in umetnosti.

Jakov Černjihov, Konstrukcije arhitekturnih in strojnih oblik, 1931, prevod J. K.

Jakov Černjihov, arhitekturna kompozicija tovarniškega objekta